

TADEUSZ MALEC

KILKA UWAG O BUDOWIE SŁOWOTWÓRCZEJ RZECZOWNIKÓW W TEKŚCIE *PROMETHIDIONA** C. K. NORWIDA

O twórczości C. K. Norwida pisano wiele; należy tu chociażby wymienić cenne prace W. Borowego¹, I. Sławińskiej², S. Sawickiego³, K. Wyki⁴ i Z. Łapińskiego.⁵ Dotychczasowe jednak badania skupiały się przede wszystkim na problemach historyczno- i teoretyczno-literackich. Norwidolodzy, zwłaszcza w ostatnim czasie, koncentrują się głównie na problematyce semantyki poetyckiej⁶ utworów tego poety: na zagadnieniu struktury semantycznej utworów, pól semantycznych itd.

Odczuwa się poważny brak ściśle lingwistycznych opracowań dotyczących języka utworów tego pisarza. Pilną sprawą, na co już zwrócono uwagę, jest sporządzenie słownika tekstów Norwida.⁷ Wydaje się, że opracowanie wszystkich pokładów języka⁸ jego utworów, od struktur najniższych (fonetyka) do najwyższych (składnia), wzbogaciłoby znacznie dotychczasowy obraz widzenia twórczości na-

---

* Korzystałem z tekstu wydanego i opracowanego przez W. Gomulickiego: C. Norwid. *Pisma wszystkie*. T. 3: *Poematy*. Warszawa 1971 s. 423-471. Po przykładach wybranych z tekstu *Promethidiona* podaję dokładną lokalizację: po literze skrótu cyfra rzymska oznacza numerowany fragment tekstu, cyfra arabska zaś wskazuje na numer wersetu.

Wykaz skrótów: B — Część *Promethidiona* „Bogumił”; BM — Motto do części „Bogumił”; Cz — „Do Czytelnika”; D — „Dedykacja” („Tobie — Umarły, te poświęcam pieśni”); E — „Epilog”; P — Przypisy odautorskie; pot. — potocznie; SDor — Słownik języka polskiego. Pod red. W. Doroszewskiego. Warszawa 1958-1969 (cyfra rzymska przy skrócie oznacza tom, arabska stronę); SM — *Słownik języka Adama Mickiewicza*. T. 1-7: A-R. Pod red. K. Górskiego i S. Hrabca. Wrocław 1962-1971 (cyfra rzymska przy skrócie oznacza tom, arabska stronę); SW — J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki. *Słownik języka polskiego* (tzw. Słownik warszawski). Warszawa 1900-1927 (cyfra rzymska przy skrócie oznacza tom, arabska stronę); W — Część *Promethidiona* „Wiesław”; Ws — „Wstęp”.

¹ *O Norwidzie*. Warszawa 1960.

² Por. np.: zbiór prac pt. *Reżyserska ręka Norwida*. Kraków 1971.

³ Por. np.: *Z zagadnień semantyki poetyckiej C. K. Norwida*. W: *Poetyka i stylistyka słowiańska*. Wrocław 1973 s. 73-80.

⁴ Por. np.: *Cyprian Norwid. Poeta i sztukmistrz*. Kraków 1948.

⁵ *Norwid*. Kraków 1971.

⁶ Zagadnienia związane z semantyką poetycką omawiają w swoich pracach m. in.: I. Sławińska (jw.), S. Sawicki (jw.), Z. Łapiński (jw., zwłaszcza rozdz. I).

⁷ Na potrzebę sporządzenia słownika (zwłaszcza terminologii teatralnej) Norwida zwraca uwagę I. Sławińska w swojej cennej pracy *Terminologia teatralna Norwida*. W: *Reżyserska ręka Norwida* s. 38-64.

⁸ Nie wyczerpuje problematyki języka praca I. Fika *Uwagi nad językiem Cypriana Norwida* (Kraków 1930), także przecież w wielu fragmentach zdezaktualizowana.

szego genialnego poety. Wiele nowych faktów dostarczyć by mogły zwłaszcza badania nad słowotwórstwem, semantyką⁹ i składnią Norwida. Tutaj poeta wykazał wiele inwencji twórczej. Tego typu badania są bardzo ważne dla historii języka; pozwoliłyby też one stwierdzić, w jakim stopniu Norwid wykazał samodzielność, oryginalność, a w jakim stopniu pozostał pod wpływem epoki (pod wpływem norm języka XIX w.).

W niniejszym szkicu chcę jedynie zasygnalizować niektóre sprawy dotyczące budowy słowotwórczej i semantyki rzeczowników (pochodnych) w tekście *Promethidiona*. Już w jednym nawet utworze możemy dostrzec pewne cechy słowotwórstwa rzeczowników istotne i charakterystyczne dla tekstów tego poety.

Rzeczowniki o strukturze przejrzystej (pochodne) występujące w interesującym nas tekście powstały w zasadzie w wyniku derywacji przedrostkowo-przyrostkowej.

W *Promethidionie* da się zauważyć rzeczowniki o następujących przedrostkach:

bez-¹⁰, np. *bezrząd* 'nieład, anarchia': „gdzie porządnie — pięknie, Gdzie *bezrząd*, chaos — z szatanem anieli!” (B 74). W takim znaczeniu w SW I 133 i w SDor I 454. Przyimek *bez* występujący tu w funkcji przedrostka bardziej podkreśla nieład, anarchię;

nie-¹¹, np. *niekwiecistość* 'prostota': „mamże ci tłumaczyć skąpstwo słowa i *niekwiecistość* stylu?” (E XIX 1-2); *nieuczciwość* 'brak wykształcenia': „Przez *nieuczciwość* się określać dają” (B 64). W takim znaczeniu w SW III 352, brak w SDor; *nierozświecenie* 'nieoświecenie, niewyjaśnienie': „Wieleż to talentów już zmarniało przez *nierozświecenie* tego poważnego stanowiska” (E XV 2). Brak w SDor i w SW. Przedrostek *nie*- może pełnić różne funkcje¹², tu występuje jako uintentywnione przeczenie;

pół-, np. *półogniwo*: „Bohaterstwo jest na szczycie sztuki; jest *półogniwem* księżycowym na chorągwi prac ludzkich” (P 6), brak w SDor, SM i SW; *półcienie*, neutrum: „Odcedząc światło i czyścić *półcienia*” (B 171). W SDor VI 1357, SM VI 573, SW IV 938 tylko *półcień*;

wszech-¹³, np. *wszech-falsz*: „Jam jest on *wszech-falsz* zewnętrznego świata!” (W 251); *wszech-harmonia*: „Nie za sobą z krzyżem Zbawiciela, ale za Zbawicielem z krzyżem swoim: ta jest zasada *wszech-harmonii* w Chrześcijaństwie” (BM 1-3); *wszech-przemysł*: „Po wystawie dla *wszech-przemysłu* w Londynie wymyślonej” (P 8). Zaimek *wszech* można potraktować jako przedrostek mimo graficznego rozdzielenia od podstawy, bo zaimek ten występuje w funkcji przedrostka nadając zna-

⁹ Por. Sawicki, jw.

¹⁰ Por. H. Gaertner. *Gramatyka współczesnego języka polskiego*. Cz. 3 (z. 1: *Słowotwórstwo*). Lwów-Warszawa 1934 s. 336.

¹¹ Tamże s. 335.

¹² Por. A. J. Bańkowska. *Wielorakie funkcje słowa nie- w języku polskim*. „Poradnik Językowy” Z. 6:1971 s. 388-399; także S. Urbańczyk. *Z dziejów przedrostka nie-: pozycja przyimka*. „Slavia Occidentalis” T. 27:1968 s. 285-288.

¹³ Por. T. Skubalanka. *Złożenie z wszech- w historii języka polskiego*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu”. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Z. 6: *Filologia Polska* (III). Toruń 1962 s. 29-43.

czenie „kosmiczności” i „totalności” wyrazowi podstawowemu. Wyrazy z *wszech-*niektórzy badacze traktują złożenia.¹⁴ Powyższe wyrazy nie notowane są w SDor i SW.

W tekście *Promethidiona* występuje znacznie więcej formacji przyrostkowych. Bogate jest tu słownictwo abstrakcyjne. Wyodrębnia się zwłaszcza pokaźna grupa nazw czynności (nomina actionis):

-(a)nie, np. *piętrowanie*: „Ileż to razy za piękne on stawił. Potworne? — peruk piętrowaniem bawił” (W 258); notuje tę formację SDor VI 372 i SW IV 184; *uszanowanie*: „wystawy będą użytecznie i sprawiedliwie na *uszanowanie* i ocenienie pracy wpływać” (E XVIII 9-10); *zbudowanie* ‘dojrzałość duchowa’: „Ze zbudowania w duchu się buduje” (B 340); tak samo w SDor X 946 i w SW VIII 395;

-cie, np. *nieowładnięcie*: „Duch u nich — próżnia: form brak postaciowych, *Nieowładnięcie* formy treściownikiem” (B 317-318). Słowniki notują bez przeczenia, por. SDor V 1241 i SW III 919;

-(e)nie, np. *nierozświecenie* ‘nieoświecenie, niewyjaśnienie’: „Wieleż to talentów już zmarniało przez *nierozświecenie* tego poważnego stanowiska” (E XV 2), brak w SDor; *obrobienie* ‘obróbka, opracowanie, przerobienie’: w potęgde *obrobienia* i użycia onych materiałów (E VI 1-3), tak samo w SDor V 533; *oczyszczenie*: przychodzi do *oczyszczenia* wpięrow bagnetem formy całospołecznej (P XVI 5), tak samo w SDor V 630; *rozdzielenie* ‘podział’: „*Rozdzielenie* ekspozycji publicznych na ekspozycje, czyli wystawy sztuk pięknych i rzemiosł” (E XVIII 1-3); tak samo w SDor VII 1113 i w SW V 600; *rozzrucenie*: „I *rozzrucenia* bohaterskie włosa” (W 263); w takim samym znaczeniu notuje tę formację SDor VII 1269 i SW V 691; *uniepotrzebnienie* ‘uczynienie niepotrzebnym’: „prowadzić winno do *uniepotrzebnienia* męczeństw” (E VII 27-29); brak w SDor i SW. Powyższe formacje mają charakter orzeczeniowy, zostały one utworzone od podstaw słowotwórczych czasownikowych.

Ponadto postawę intelektualną poety podkreślają liczne formacje abstrakcyjne z przyrostkami:

-izm, np. *artyzm*: „Wtedy *artyzm* się złoży w całość narodowej sztuki” (E IV 4); wyraz ten jest notowany SDor I 214 i SW I 61; *ascetyzm* ‘postawa filozoficzna właściwa ascetom’: „ażeby żywotnym i dodatnim *ascetyzmem* stał się” (P 8), w takim znaczeniu SDor I 220 ‘zasady, praktyki ascetów’; *Chryścianizm* ‘chrześcijaństwo’; „*Chryścianizm* — przez przecięcie linii ziemskiej, horyzontalnej, i linii nadziemskiej” (E III 12), w takim też znaczeniu SDor I 920; *estetyzm*: „i przez postawienie *estetyzmu* tak, ażeby żywotnym i dodatnim ascetyzmem stał się” (P 8), w tym samym znaczeniu SDor II 758 i SW I 701; *heroizm* ‘bohaterstwo’: „bo najwyższa sztuka jest *heroizm!*” (P 16), w tym samym znaczeniu SDor III 62 i SW II 34; *klasycyzm*: ‘klasycyzm’: „Przekonałem się, że sztuka wyłącznie harmonia treści i formy zatrudniona inaczej rozwijać się nie może [...] i że gdzie tego nie ma, tam z badań nad *klasycyzmem* (to jest formą) i nad romantyzmem (to jest treścią) przychodzi do oczyszczenia” (P 16), w tym samym znaczeniu SDor III 706; SW II 350; *materializm*:

¹⁴ Tamże.

„Kto powiada, że jest *materializmem* podnosić materię narodową, ten od onej nieuniknionej pokuty syna Adamowego odciąga” (E XIV 3-5), por. SDor IV 511-512; SW II 901; *mistycyzm*: „(Co tylko służy ku zespoleniu Różnowyrażnych akordów w Sumieniu), Ale ludzkości, ile jej dojrzeza Co wiek, co wieku mąż, co cud, co dzieło, Jeśli się w Boga obliczu poczęło! — To jest *mistycyzm*” — (W 9-14), wyraz notowany w SDor IV 740, SW II 1000; *patriotyzm*: „Odkupywać ciężar pracy miłością twórczą to jest raczej do czynienia stojącemu w prawdzie obowiązku — mnożyć chleby cudem *patriotyzmu* dodatniego — twórczego” (E XIV 5-7), w tym znaczeniu SDor VI 190 i SW IV 89; *romantyzm*: „z badań nad klasycyzmem (to jest formą) i nad *romantyzmem* (to jest treścią) przychodzi do oczyszczenia w pierw bagnetem formy całości społecznej” (P 16); w takim znaczeniu SDor VII 1039 i SW V 560.

-ość¹⁵, np. *anielskość* ‘dobroć’: „A czarów — w nas jest, kiedy się drapujem; w niewiastach, kiedy *anielskości* kłamią” (W 187-188), w takim też znaczeniu w SDor I 140 ‘anielstwo, zespół cech przypisanych aniołom, zwłaszcza dobroć i piękno’; *cichość* ‘milczenie, cisza’: „*Cichość* nastąpiła głucha” (W 52), także w SDor I 966 ‘brak hałasów głośnych dźwięków, cisza, milczenie’; *dojrzałość*: „przez wewnętrzny rozwój *dojrzałości*”: (E V 3-4), w takim znaczeniu SDor II 207 i SW I 490; *dowcipność* ‘dowcip’: „*Dowcipność* łada, często bardzo głucha” (W 50), w takim znaczeniu SW I 540, brak w SDor; *fatalność*: „Narody, które [...] byt realny utraciły, albo praca u nich, z pracą ducha żadnego nie mając połączenia, jest tylko konieczną *fatalnością* i pokutą” (E VI 8-11), w takim znaczeniu SDor II 829 i SW I 725; *heroiczność* ‘bohaterstwo’: „Grek — przez półboską (tj. bohaterską) *heroiczność*” (E III 10), w tym samym znaczeniu w SDor III 61, brak w SW; *ludzkość*: „I narobiłeś intryg tej *ludzkości*” (B 199), tak samo w SDor IV 220 i SW II 775; *łączność*: „I — przez to tylko *łączność* tam być może” (W 199); w takim znaczeniu SDor IV 289-290; SW II 804; *mądrość* ‘mądrość’: „ale — mając na celu *mądrość*, która zaczyna od bojaźni Bożej” (Cz III 10); tak samo SDor IV 533-534; SW II 909; *nadętość* ‘przepych’: „Lub *nadętością* szat — bo tym próżniejsze! (W 260), w tym znaczeniu SDor IV 1006, nieco w innym znaczeniu SW III 37; *namiętność* ‘namiętność’: „Spytam się tego bez *namiętności*” (B 109), w tym znaczeniu SW III 101, brak w SDor. „*Namiętność* jest późnym refleksem staropolskich wahań słowotwórczych typu *umiętny*: *umiejętny*¹⁶”; *niekwiecistość* ‘prostota’: „mamże ci tłumaczyć skąpstwo słowa i *niekwiecistość* stylu?” (E XIX 2), w SDor III 1354 jest tylko kwiecistość ‘to, że coś jest kwieciste’; *ogromność* ‘wielkość’: „ale bym wam rozwinął przez całą *ogromność* historyczną” (E VIII 6), także w takim znaczeniu SDor V 888 przestarz. ‘wielkość, zwłaszcza olbrzymia, zdumiewająca: ogrom’; *potoczność*: „Co do wiersza, który potocznością swoją powinien by niewiele nawet uwagi zwracać” (P 2), wyraz notowany w SDor VI 1197 i SW IV 809; *praktyczność*: „A praca —

¹⁵ Por. Gaertner, jw. s. 260 n.

¹⁶ A. Obrebska-Jabłońska, *Norwidowska „namiętność” regionalizmem*. „Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału I Językoznawstwa i Historii Literatury”. Towarzystwo Naukowe Warszawski R. XLII (1949). Warszawa 1950 s. 146. Wyraz ten jest regionalizmem mazowieckim lub w ogóle północnopolskim.

toć największa *praktyczność* na świecie” (B 148), także w SDor VI 1411 i SW IV 969; *przyszłość*: „na wspomnienia przeszłości i utęsknienia do *przyszłości*!” (E VI 21-22), wyraz odnotowany w tym znaczeniu w SDor VII 646 i SW V 383; *wolność* ‘wolność’: „od bojaźni w Bogu zaczynając, a kończy na *wolności* w Bogu” (Cz III 11-12), w tym znaczeniu SDor IX 1232-136 i SW VII 690; *żywność*: „Zdawałoby się, iż człowiek z ziemi *żywności* zasób wyciągając obowiązany jest ją podnieść i uświęcić” (E VI 5-7), także w SDor X 1488 i SW VIII 742. Rzeczowniki z przyrostkiem -ość są utworzone w zasadzie od podstaw przymiotnikowych, rzadziej imiesłowowych. Są to rzeczowniki tzw. charakterystyczne lub nomina collectiva¹⁷ (według terminologii W. Doroszewskiego nomina essendi).¹⁸

W *Promethidionie* występują też rzeczowniki z innymi przyrostkami o różnym znaczeniu strukturalnym:

-O, np. *rozdział* ‘oddzielnie’: „Dziś jest to *rozdział* duszy z ciałem” (E XVIII 10), takie też znaczenie notuje SDor VII 1111, SM VII 413, SW V 599; *zaśpiew*¹⁹ ‘smutny śpiew zawodzący’: „Cichość nastąpiła głucha, Jak po *zaśpiewie* na pogrzeb choralnym” (W 52-53); por. SDor X 817;

-(al)nica, np. *zmarłychwstalnica*²⁰ ‘uosobienie zmarłychwstania’, może ‘dusza?’: „To strach mnie nieraz przechodzi zimnicą, Czy może słabość, gdy tej naszej wiary, Co ma dośpiewać się *zmarłychwstalnica*” (B 309-312). Brak w SDor i SW.

-awica, np. *błyskawica*: „Choć krzyż, litanii choć nawoływania, Choćby kamienią wieżę, w *błyskawicę* Idącą — Boga by oglądać lice” (B 241-242), takie znaczenie w SDor I 577 i SW I 176;

-ec, np. *grobowiec*: „I nad *grobowcem*, biała, stajesz z wieńcem” (Ws 26), w takim samym znaczeniu SDor II 1299, SW I 908; *krwawiec*²¹ ‘uosobienie zła, pychy także człowiek okrwawiony?’: „A chciejź widzieć tego — który mąci?... Oto — patrzajcie tam — stoi ten *krwawiec*” (W 234), w innym znaczeniu SDor III 1186 ‘osoba chora na hemofilię; krwawieniec’; *ludowiec* ‘opowiadający się po stronie ludu’: „Toteż myśliłem zawsze, żeś *ludowiec*” (B 88), por. SDor IV 215 i SW II 773. Formacje utworzone za pomocą przyrostka -ec mają charakter podmiotowy.

-ica, np. *zimnica* ‘dreszcze, lęk’: „To strach mnie nieraz przechodzi *zimnica*” (B 309), por. SDor X 1109 pot. ‘zimno, chłód’;

-ina, np. *gadanina* ‘bezsensowne, bezładne mówienie’: „Tu skończył: jedni rzecz znaleźli śliczną, A *gadaniną* drudzy ekscentryczną” (B 350-352), w takim znaczeniu też SDor II 1014 i SW I 790;

-izna, np. *siwizna* ‘podeszły wiek’: „Chce w apostołstwo, czyn, dziecię — wcie-

¹⁷ Gaertner, jw.

¹⁸ Por. W. Doroszewski. *Podstawy gramatyki polskiej*. Cz. I. Warszawa 1963 s. 297-302.

¹⁹ Formacja *zaśpiew* — mogła powstać w wyniku derywacji wstecznej lub przez adideację do wyrazu za-wodzenie. Druga propozycja interpretacji — wyrażona w dyskusji — pochodzi od prof. T. Brajerzkiego.

²⁰ Może Norwid utworzył ten wyraz na wzór występującej u Słowackiego *nieśmiertelnicy* i przejął jej znaczenie? Por. T. Skubałanka. *Neologizmy w polskiej poezji romantycznej*. Toruń 1962 s. 203.

²¹ Norwid mógł przyjąć formację *krwawiec* od Słowackiego; por. Skubałanka. Tamże s. 202.

lenia: Bohater — w dzieło wielkie lub w Ojczyznę; Bóg — w Kościół; człowiek — z poważną *siwizną*” (B 282-285), nieco w innym znaczeniu SDor VIII 244 i SW VI 123; *spuścizna*: „Wedle *spuścizny* i Ojczyzny jego” (W 7-8), w takim znaczeniu SDor VIII 660 ‘to, co zostaje w spadku po kim, spadek, dziedzictwo’;

-*nik*, np. *określnik*: „Bo jest, powiadam, w słowa *określniku* Architektura taka, jak te gmachy” (B 43), w takim samym znaczeniu SDor V 941 ‘wyraz określający; określenie, epitet’, SW III 751; *rzemieślnik*: „Co materialnym zwą mnie *rzemieślnikiem*” (B 316), w takim też znaczeniu SDor VII 1474 ‘człowiek uprawiający rzemiosło, prowadzący warsztat’;

-*ownik*, np. *trafownik* ‘ten, który liczy na przypadek’: „Stąd to natchniony kmieć na *trafowników*, Na powierzchownej prawdy *udawaczy*” (W 176); brak w SDor i w SW; *treściownik* ‘uosobienie treści, zawartości’: „Nieowładnięcie formy *treściownikiem*, Duch u nich miejscem na *duch*” (B 318). Brak tej formacji w SDor i w SW.

Najczęstszym więc mechanizmem tworzenia rzeczowników pochodnych zawartych w tekście *Promethidiona* jest derywacja przedrostkowo-przyrostkowa (formacje jednopredrostkowe, wielopredrostkowe i przyrostkowe). Występowanie licznych formacji przedrostkowo-przyrostkowych ma swoje konsekwencje w płaszczyźnie semantycznej. Swoboda w kształtowaniu struktury rzeczowników przy maksymalnym wykorzystaniu przedrostków i przyrostków wpływa na znaczenie tych rzeczowników. Często znane wyrazy otrzymują nowe przedrostki lub przyrostki, np. *trafownik*, *treściownik*, *udawacz*, *uniepotrzebienie*, *zaśpiew* o innym znaczeniu lub rzeczowniki o niezmienionej strukturze otrzymują nowe znaczenie, np. *carstwo*, *człowieczeństwo* ‘okres ziemskiego życia Chrystusa’, *nierozświecenie* ‘niewyjaśnienie’ — dochodzi tu do przesunięcia semantycznego, od znaczenia konkretnego do abstrakcyjnego. Ważne jest to też, że w omawianym tekście wiele rzeczowników ma pochodzenie odczasownikowe. Są to formacje orzeczeniowe z formantem *-(a)nie*, *-(e)nie*, *-cie*.

Świadczy to o tendencji do uabstrakcyjnienia (odkonkretnienia) słownictwa. Tej tendencji sprzyja też występowanie formacji rzeczownikowych z formantem *-izm* i *-ość*. Słownictwo „intelektualne” jest odbiciem filozoficznej postawy poety-twórcy, filozofa i kapłana słowa.

Większość rzeczowników pochodnych występujących w *Promethidionie* notuje SDor i SW. Rzeczowniki tam nie odnotowane z pewnością trzeba uważać za neologizmy utworzone przez Norwida; są to neologizmy słowotwórcze²²: *niekwieci-istość*, *nierozświecenie*, *uniepotrzebienie*, *wszecz-falsz*, *wszecz-harmonia*, *wszecz-przemysł*, *trafownik*, *treściownik*, *zmartwychwstałnica*, także tzw. neosemantyzmy: *anielskość*, *carstwo*, *człowieczeństwo*.

Warstwa językowa w tekście *Promethidiona* jest konsekwentnie, świadomie ukształtowana przez odpowiedni dobór językowych elementów formalnych i treściowych. Poeta z maksymalną swobodą używa różnych przedrostków i przy-

²² Na temat neologizmów istnieje obszerna literatura; por. np.: Skubałanka, tamże; S. K. Papierkowski. *Bolesław Leśmian. Studium językowe* Lublin 1964 (rozdz. o neologizmach).

rostków (nie tylko zresztą idzie o rzeczowniki) posługując się tymi samymi podstawami słowotwórczymi:

np. *ogrom* (E III 11); *ogromnieć* 'stawać się ogromnym' (B 280); *ogromność* 'wielkość' (E VIII 6); *ogromny* 'wielki' (D 8); lub też: *lud* 'naród' (Cz. I 10); *ludowy* 'ludowy, prosty' (E VI 17); *ludowiec* 'zwolennik ludu' (B 88).

Z powyższych rozważań dla słowotwórstwa rzeczowników w tekście *Promethidiona* wynikają następujące wnioski:

a) Przy tworzeniu rzeczowników i innych wyrazów poeta z dużą swobodą korzystał z przedrostków i przyrostków przy jednoczesnym zachowaniu tych samych podstaw słowotwórczych.

b) Liczne struktury z formantami *-(a) nie*, *-(e) nie*, *-cie*, *-izm*, *-ość* (najczęściej odczasownikowe) odzwierciedlają intelektualną postawę poety.

c) W utworze występują liczne neologizmy świadczące o aktywnej i twórczej postawie Norwida wobec języka.

Obserwacje budowy słowotwórczej pozwalają (nawet w tekście niewielkiego utworu) dostrzec swoiste, bo skomplikowane (a zatem i oryginalne) cechy języka C. K. Norwida.